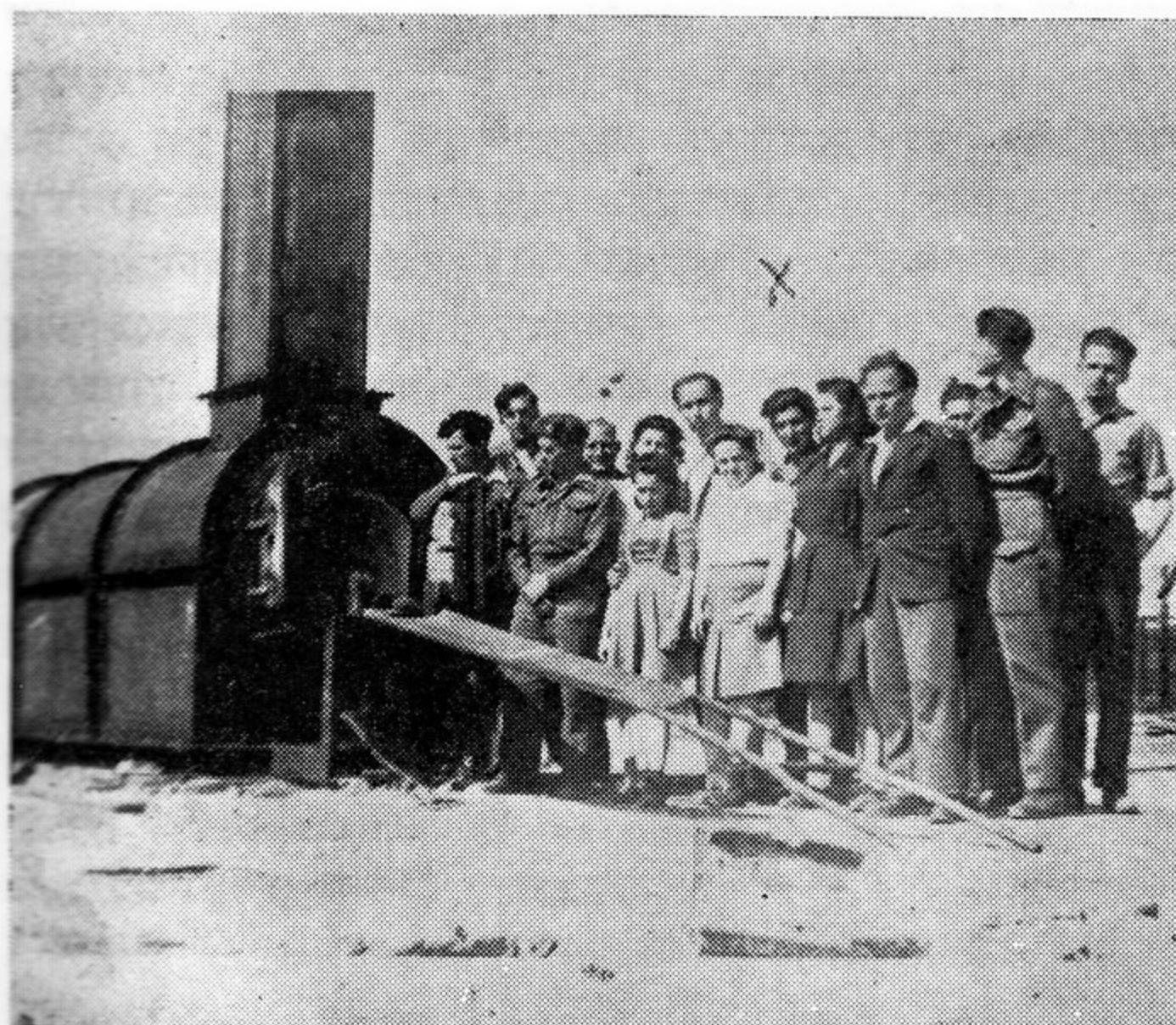

ונגרות שכל עתידם היה עוד לפניהם, בתים שבהיו עדים לחיים היהודיים עשירים בתרבות, ומסורת רבידורות, ליגון ושםחה לתוגה ועליצות. עתה משתרע סביבי בית-קברות גדול של החיים היהודיים. פסל לזכרו של חיל רומי ניצב באמצע הרחוב, אך זכר לחיים היהודיים נמהה כליל, כאילו מעולם לא היו יהודים בקוטנה!

המחבר בעת ביקורו בטרבלינקה אחורי שחרורה
דער מחבר באז'וכט טרבלינקע, נאך דער באפריאונג

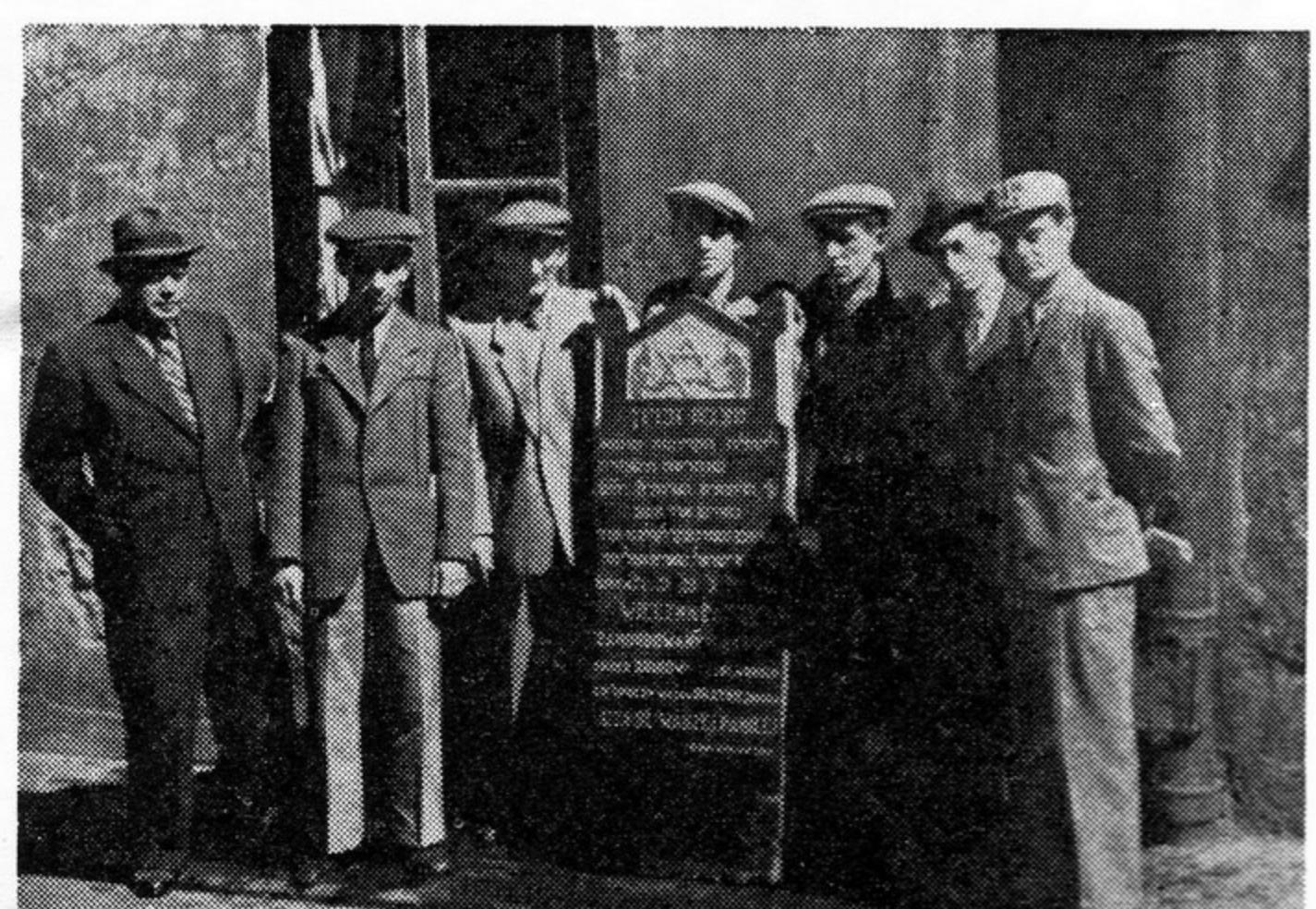
אני ממשיך לשוטט ברחובות עיר. ליבי כאילו חדל מלפעום, רק לנגד עיני חולפות דמויות לאין ספור: הנה רואה אני את הורי היקרים, אבא ניצב מולו ומכר את סחורתו והנה הקוזקים, לנצ'יצקי, לייכמן, קוטלו, אייזיק שפשביץ, בלנק ועוד ועוד. פתח ערפל מכסה את עיני, אני רואה עוד מואמה, רק להבות אש אדומות ונחלי דם שוצפים, מסתערם עלי מכל עבר! קוטנה עיר שטופה כולה בדם בני משפחתי, בני משפחתי, בני אברהם יצחק ויעקב! הגעתו לבית בו גר אחי דוד לסמן ומשפחתו. ביקשתי מאט הדירות החדשינש שמא נתגלו לידייהם תМОנות ותצלומים של אחי ובני ביתו, אך הם ענו לי כי כולם גורשו לגיטו קונסטאנציה ואיש מהם לא נותר בחיים. אכן הוא ובני ביתו לא יחוירו עוד לעולם, אך ביתו נשאר עומד על תילו, על הרהיטים וכל כלי הבית שבו. את הכל ירשו הדירות החדשינש, רק אחי איןנו עוד!

לא יכולתי לשאת יותר את מראות קוטנה החדשה, הגויה, הרצחנית. אך תקווה קלושה עוד הבאה בקרבי, שמא נותרו בחים בני משפחה אחרים: אחותי היה ובראנה ואחים אפרים שהתגוררו בז'יכלן. נסעתי לכן לעיר הזאת, אכן מצאתי רק את גיסו של אחי, אידל. קירשטיין וידידתו תמרה קובלסקי. הם סייפו, כי אחוותי ואחיו גורשו למחנה חלמנו, שם נשרפו חיים כרבים מבני עמם. חזרתי לבודז', אך גם עיר זו דמתה לבית-קברות של חיים היהודיים, שהיו כה Tossim, מלאי מרץ, יוממה ופעילות. שם המשכתי את דרכי לברלין, העיר המקוללת לנצח

המלחמה נסתימה ואני נשארתי בחיים. גם ביום לאחר שנים רבות לא אדע מניין שבתי הכוחות הפיזיים והנפשיים לעמוד בכל התלאות, במלחמות, ברעב, ביסורים וברדייפות ללא הפסק אשר פקדו אותי ביום האימים ההם.

עם תום הקרבות החלתתי, כי עלי לבקש במקומות בה הייתה משפחתי. תחילה יצאתי לבודז' שםפגשתי את חבריי מיטק וויכסלאפיש שהייתה אז קצין בצבא הפולני וכן עוד חבר אחד, יעקב שורץ והיה ייחד עמי יהודים לארכ'-ישראל. נוסף על יעקב שורץ שהיה יחד עמי בתנועת "השומר הצעיר" פגשתי חברים נוספים, שהיו עלי בתנועה זו וציפורה זנדלביץ' ועזריאל וראובן ומראים מרוז. ממש יצאתי לקוטנה, אליה הגיעתי ב-15 באוגוסט 1945. עמדתי בתחנת הרכבת שהזקירה לי מחזות אימים להם הייתה עד, עת עבדתי כאן עם יהודים אחרים בסבלות ועגלוונות תחת השגחת הרוצחים הגרמנים. מדוידך ואבל המשכתי בדרך לאורך רחובות עיר. ברחוב שנקייביצה' פגשתי את יאנק הגיבן, הוא הציע לי ללכת למשפחה אופטוצ'ינסקי, שם מצאתי את חבריי בלזומובייך' ויעקובובייך'. בראשות איש רעהו פרצנו כולנו בבכי מר, על הסבל הנורא שהוא מנת חלקנו ועל שמחת הפגישה המחודשת. איש-איש סייפר על קורות אותו בשנות אימים אלה, על סבלו ועל מצוקתו ועל הינצלו וכולנו העלינו את זכרם של יקירים ושל בני-משפחותינו שאינם עוד אתנו.

למחרת בבוקר הלכתי לבתו של ד"ר פינקלשטיין והאסיסטנטית שלו טולה סטוצ'נסקה ז"ל. הרופא בישר לי אה אשתי לא ניצל וכי כולם נשלחו למחנה ההשמדה חלמנו, שם הם נשרפו חיים בידי הטרף הנאצ'יות. ירדתי לחצר ביתו של הרופא זו החצר בה שכן בזמןון קן "השומר הצעיר" — תנועת הנוער שכיה הרבה אני חייב לה, ששקקה חיים של נערים ונערות יהודים. ונגד עיני עוברות וקמות לתחיה מחזות ותמונה של חי נוער יהודי צמא חיים, מלא תקווה לבנות את עתידו בארץ ישראל. הרי בחצר זו ביליתי ימים וערבים — שנות חיי היפות! מסביבי בתים של יהודים, בתים שאך אתמול היו ילדים, נערים

המצבה בקוטנה שהוקמה ע"י שרידי העיר
מצבה אין קוטנא, אויפגעשטעלט נאך דער באפריאונג

ומסיבי פזרים בגדים ונעלים של צעירים, זקנים, נשים וטף נצחים, עד כאן רأיתי בណמה מעטה על אשר עוללו לבו חיות הטרף הנaziות. וקברות אחיהם מלאים את כל שטח המחנה. ברגן-בלזן שהיתי שנתיים ימים בצליפה לעליה לאرض-ישראל, לקראת חיים חדשים בישראל המשוחררת המצמיחה מהדש את גזע ישראל על אדמת ישראל לנצח נצחים!

פניתי לעבר מנה המות ברגן-בלזן. יחד עמי היו אשתי לאה בלנק ובתי הקטנה, שנולדה באמצע המלחמה. עומדת אני ליד המشرפות שבלו אפסים ורבות יהודים על לא עוזן בכפם